

gezond gehoor

alles over geluid, gehoor & gezondheid

‘Door
stilte kun
je geluid
waarderen’

Edwin Rutten

Toegankelijkheid
alarmnummer 112

Hoe bereik je 112 als je
doof of slechthorend bent?

‘Tien jaar lang deed ik of
er niets aan de hand was’

Mark Schiffmaier werd in één nacht doof

De stem
achter
Lingo

‘Door stilte kun je geluid waarderen’

Ome Willem, jazzzanger, radiopresentator, verhalenschrijver en -verteller bij klassieke muziek, muzikale duizendpoot **Edwin Rutten** over muziek en geluid, over alles wat hij deed, doet en nog gaat doen en over de plek waar hij de stilte hoort.

In de studio van Radio 4 in Hilversum staan wel vijftien beeldschermen en bedienen twee mensen de panelen met knipperende lampjes en schuifjes om de uitzending van Muziekwijzer van Omroep MAX iedere werkdag goed te laten verlopen. Achter het glas zit de presentator die dit programma tot een goed beluisterd en populair onderdeel maakt van de dag van vele luisteraars van toegankelijke klassieke muziek. Het is Edwin Rutten die met humor, een vleugje ironie en enorme kennis van het repertoire de muziekstukken aan elkaar praat en luisteraars toespreekt.

HET PIANOSPEL VAN OSCAR PETERSEN

Edwin Rutten (72) is op jonge leeftijd de muziek in gerold, geboren met liefde, aandacht en oor voor muziek. Vol enthousiasme vertelt hij over zijn vroege jeugd waar hij thuis kennis maakte met klassieke en jazzmuziek via de grammofoonplaten die eerst nog werden afgespeeld op een koffergrammofoon en later op een radio met platenwisselaar. 'Dat geluid van die radiokast waarin de volgende plaat werd opgepakt en neergelegd, fascinerend... Toen hoorde ik mijn eerste favoriete geluid, van de piano, het pianospel van Oscar Petersen en de prachtige klank van de gestopte trompet en het heerlijke geluid van de tenorsaxofoon.'

IETS VOOR KINDEREN

Op zijn zestiende zong hij bij het Metropoolorkest, waarvoor hij vrij moest vragen van school, richtte hij een bandje op met Rogier van Otterloo en maakte hij plaatjes. Begin twintig presenteerde hij al een radioprogramma en ze bleven maar komen met vragen of hij dit wilde doen, dat wilde doen en alles was even leuk. Edwin Rutten vertelt verder: 'Tijdens mijn dienstperiode had ik het eigenlijk relatief rustig, ik trouwde, ons eerste kind werd geboren en

'Hetzelfde nietszeggende nummer bij het voorgerecht en het nagerecht, verschrikkelijk'

ik haalde mijn kandidaats psychologie. Daarna ging ik weer in volle vaart verder. Toen belde Aart Staartjes en die vroeg of ik wel eens iets voor kinderen had gedaan. Ik zei: ik heb er twee.'

En de rest is geschiedenis.

OME WILLEM

Edwin Rutten presenteerde als Ome Willem van 1974 tot 1989 het immens populaire televisieprogramma *De Film van Ome Willem*. Op televisie in meer dan 200 uitzendingen en in schouwburgen in het hele land vermaakte hij duizenden kinderen met zijn optreden als mopperende kindervriend en grapjas. *Joepie de poepie*, *rakkers*, *broodje poep* en *deze vuist op deze vuist* roepen bij vele generaties een golf van herkenning op. Nog steeds wordt hij in de supermarkt, op straat, waar dan ook, herkend als Ome Willem. Zelfs zonder zijn donkerblauwe T-shirt met korte mouwen over zijn overhemd en het blauwe petje met opstaande klep. Veel is hij dan ook eigenlijk niet veranderd.

MUZIKALE DUIZENDPOOT

Maar er was meer na Ome Willem. Edwin Rutten omringt zich met muziek. Hij geeft workshops aan het conservatorium, maakt meerdere cd's per jaar, schrijft en vertelt verhalen bij klassieke muziekstukken, ook voor kinderen. In Duitsland zagen ze dat ook wel zitten, dus hij leerde Duits bij de nonnen in Vught en vertelde zijn verhalen ook daar. Hij presenteert radioprogramma's, is betrokken bij het kinderprogramma *Klokhuis*, vervult diverse ambassadeurschappen, speelde een gastrol in *Goede Tijden Slechte Tijden* en doet nog veel meer. Het woord pensioneren kent hij niet. 'Dat doe je als je voor een baas werkt, maar ik ben al mijn hele leven freelancer en bovendien vind ik het veel te leuk.' Nog steeds heeft hij het razend druk. En het komt allemaal naar hem toe. 'Het is hard werken om je iets eigen te maken en het zo goed te kunnen dat niemand merkt dat het moeite kost. Ik heb het geluk dat ze me altijd weten en wisten te vinden, aan mij de moeilijke taak om soms nee te zeggen.' Hij vertelt: 'Eigenlijk heb ik drie criteria: ten eerste moet de telefoon gaan 'prrr', – ook een favoriet geluid van me, ha ha –

'Merelzang of een koerende duif, daar springt mijn hart van op'

vervolgens moet het iets zijn waarbij ik niet voor gek sta en ten derde moet het ook nog een beetje leuk zijn.' Hij geniet ook nog van tijd doorbrengen met zijn vrienden, familie en vrouw met wie hij al heel lang samen is en van wie hij vreselijk veel houdt – 'schrijf je dat wel even op?' – 'Samen kunnen we er enorm van genieten om concerten te bezoeken, opera te luisteren en lekker te eten en te praten.'

JE MOET JE GEHOOR GEZOND HOUDEN

Ik vraag hem hoe hij dit allemaal doet, hoe hij zo jong blijft, zo energiek. 'Je moet je nooit jonger voordoen dan je bent, je moet nooit koketteren met je leeftijd. Alleen je vlieguren tellen', lacht hij. 'En ik heb wel geprobeerd om mijn gehoor gezond te houden. Vroeger toen ik jong en nog wat onbezonnen was liet ik de muziek keihard uit mijn Bose boxen knallen, heerlijk, de planten in de buurt van die boxen gingen halfdood van ellende.' Nu luistert hij muziek niet meer zo hard af en gebruikt hij oordoppen als er veel en hard geluid is. Zijn gehoor is belangrijk voor hem en hij vindt dat niet iedereen, zeker de jeugd van tegenwoordig er even voorzichtig mee omspringt. Maar, 'iedereen is de chef van zijn eigen trommelvliezen', zegt hij.

STILTES IN DE MUZIEK

Favoriete geluiden buiten de muziek heeft hij ook: kabbelend water, een zingende merel, het koeren van duiven, 'daar springt mijn hart van op. En van kerkklokken op zondag.'

Een hekel heeft hij aan achtergrondmuziek in restaurants: 'dat je hetzelfde nietszeggende nummer bij het voorgerecht en het nagerecht hoort, verschrikkelijk. Net als te harde muziek op recepties of andere bijeenkomsten waar praten het belangrijkste is. Of praten of muziek, maar niet tegelijk.' Toch is een keertje niets horen ook wel fijn. Hij houdt zelf van de overdoevende stilte die hij nog steeds wel weet te vinden, op een waddendijk in Friesland, 's nachts bij een heldere sterrenlucht, helemaal niets horen. Geen geluid. En meteen is er weer de link naar de muziek: 'Eigenlijk zijn ook in de muziek de stiltes het mooist. De muziek leeft bij de gratie van stiltes', zei een beroemd componist ooit. Door stilte kun je geluid waarderen.'

Even is hij stil en denkt hij na. Dan veert hij op leest zijn boodschappenlijstje voor en is alweer bezig met het eten, een borrel de volgende dag met oud collega's en vrienden. Bij de deur van het gebouw van de NTR schudt hij me de hand en zegt: 'Luister eens...als ik nu zeg 'Joepie de...' wat zeg jij dan?' Ik zeg zachtjes 'poepie' en lachend gaan we uit elkaar. Wat een charisma, wat een energie en wat een muzikaliteit. ●

RUTTEN OP DE RADIO

Edwin Rutten presenteert voor Omroep MAX Muziekwijzer op dinsdag t/m vrijdag van 14.00-16.00 uur op Radio 4. <http://muziekwijzer.radio4.nl/>
Twitter: @muziekwijzer

Iedere zondag is hij van 7.00-10.00 uur te horen op Radio 6 met het programma *Jazz in the morning*.
www.omroepmax.nl/radio/alle-programmas/jazzinthemorning